

Notitie

Opdrachtgever: Mevr. K. Blom, Gemeente Midden-Delfland
Auteur: André de Baerdemaeker
Betreft: Quick scan Keenenburg V fase 2, Schipluiden
Projectnummer: 1754
Datum: 5 juli 2018
Status: Definitief

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

Ten behoeve van een nieuw bestemmingsplan is Bureau Stadsnatuur gevraagd om het gebied dat ligt tussen de Keenenburgweg en de Golfbaan in aan de zuidoost kant van Schipluiden (figuur 1), te onderzoeken op potentiële natuurwaarden die beschermd zijn volgens vigerende wet- en regelgeving. Hiervoor is een quick scan uitgevoerd waarvan in voorliggende notitie verslag wordt gedaan.

Figuur 1. Ligging van het plangebied.

Wettelijk kader

1. Inleiding

De Wet Natuurbescherming is per 1 januari 2017 van kracht en vervangt de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. De informatie hieronder vat de belangrijkste feiten samen met betrekking tot de bescherming van soorten via de Wet natuurbescherming, en is gericht op personen en instanties die te maken krijgen met de wet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en onderhoud. Uitvoering van de wet valt onder de verantwoordelijkheid van de provincies, met uitzondering van grote infrastructurele projecten aan onder meer waterwegen; daarbij blijft de Rijksoverheid het bevoegd gezag. De inhoud van deze samenvatting betreft in eerste instantie de algemeen geldende verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming en in tweede instantie de Zuid-Hollandse context waarin deze verbodsbepalingen moeten worden toegepast. De aanvullende regelgeving rond bescherming van soorten in Natura 2000-gebieden wordt hier slechts kort besproken.

2. Doel van de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt de van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren en natuurgebieden.

3. Beschermingsregimes soorten

In de Wet natuurbescherming zijn drie categorieën soorten onderscheiden met een eigen beschermingsregime en daaraan gekoppelde verbodsbepalingen: vogels, habitatrichtlijnsoorten en overige soorten. Een soort kan niet onder meer dan één van deze regimes vallen. Vogels vallen per definitie onder het regime van de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn betreffen Europese beschermingsregimes waar met de verbodsbepalingen artikel 3.1 en 3.5 in de Wet natuurbescherming in Nederland invulling aan wordt gegeven. Het regime 'andere soorten', artikel 3.10, heeft betrekking op soorten die alleen vallen onder een nationaal beschermingsregime; deze soorten zijn niet vermeld in de Europese richtlijnen. De drie beschermingsregimes met hun verbodsbepalingen zijn hieronder weergegeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel B, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8 (bepalingen dat ontheffing of vrijstelling kan worden verleend, hier niet uitgebreid besproken), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de

verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel B, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:

- a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- h. in het algemeen belang.

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de Bosmuis, de Huisspitsmuis en de Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4. Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

De provinciale verordening bevat onder andere regels voor faunabeheereenheden en diverse vrijstellingen voor het bestrijden van schade en het uitvoeren van werkzaamheden. Ook is in de verordening opgenomen voor welke soorten een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming (zie de soortenlijst verderop onder 'Beschermd andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)'). Voor de verordening, zie: <http://bit.ly/2n5cKWP>

5. Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

In de provinciale beleidsregel staan onderwerpen als het verlenen van tegemoetkomingen in de faunaschade en de vergunningverlening voor Natura 2000-gebieden in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof. Voor de beleidsregel, zie: <http://bit.ly/2ml3pMk>

6. Beschermd habitatrichtlijnsoorten in Zuid-Holland (artikel 3.5)

Soorten uitsluitend vermeld in Bijlage II – Beschermingsregime artikel 3.5 alleen van toepassing in Natura 2000-gebieden.

De volgende 2 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen uitsluitend in voor deze soorten aangewezen Natura 2000-gebieden onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Nauwe korfslak	Zeggekorfslak
----------------	---------------

Soorten vermeld in Bijlage IV – Beschermingsregime artikel 3.5 van toepassing.

De volgende 39 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Groenknolorchis	Boomkikker	Otter	Meervleermuis	Dwergvinvis
Platte schijfthoren	Heikikker	Bosvleermuis	Rosse vleermuis	Gewone dolfin
Bataafse stroommossel	Kamsalamander	Franjestaart	Ruige dwergvleermuis	Gewone vinvis
Gevlekte witsnuitlibel	Poelkikker	Gewone baardvleermuis	Tweekleurige vleermuis	Griend
Groene glazenmaker	Rugstreepd	Gewone dwergvleermuis	Vale vleermuis	Potvis
Rivierrombout	Zandhagedis	Gewone grootoorvleermuis	Watervleermuis	Tuimelaar
Houting	Bever	Kleine dwergvleermuis	Bruinvis	Witsnuitdolfijn
Steur	Noordse woelmuis	Laatvlieger	Bultrug	

7. Beschermde andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)

De volgende 35 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.10 (NB: betreft uitsluitend als 'wild' gekwalificeerde plantensoorten; bron: *verspreidingsatlas.nl*):

Blaasvaren	Grote leeuwenklauw	Stofzaad	Grote modderkruiper	Grijze zeehond
Bokkenorchis	Karhuizer anjer	Schubvaren	Kwabaal	Steenmarter
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Smalle raai	Ringslang	Waterspitsmuis
Brede wolfsmelk	Knolspirea	Stijve wolfsmelk	Boommarter	
Bruinrode wespenorchis	Moerasgamander	Tengere veldmuur	Damhart	
Dreps	Naakte lathyrus	Wolfskers	Das	
Echte gamander	Rozenkransje	Aardbeivlinder	Eekhoorn	
Glad biggenkruid	Ruw parelzaad	Grote vos	Gewone zeehond	

Soorten waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt van beschermingsregime artikel 3.10

In Zuid-Holland is een vrijstelling van de verbodsbepalingen artikel 3.10 van toepassing op de volgende 22 soorten:

Bastaardkikker	Aardmuis	Egel	Konijn	Wezel
Bruine kikker	Bosmuis	Gewone bosspitsmuis	Ree	Woelrat
Gewone pad	Bunzing	Haas	Rosse woelmuis	
Kleine watersalamander	Dwergmuis	Hermelijn	Veldmuis	
Meerkikker	Dwergspitsmuis	Huisspitsmuis	Vos	

8. Geïntroduceerde soorten in Zuid-Holland

Soorten die zich door menselijk toedoen buiten hun natuurlijke areaal hebben gevestigd (geïntroduceerde soorten) vallen in Zuid-Holland niet onder de beschermingsregimes van artikel 3.1, 3.5 of 3.10, tenzij sprake is van een populatie die langer dan 50 jaren achtereen heeft standgehouden in de provincie (mond med. PZH, maart 2017). Voorbeelden in een Zuid-Hollandse context zijn beschermde plantensoorten uitgezaaid vanuit tuinen en Vroedmeesterpad, al dan niet moedwillig geïntroduceerd door terrariumhouders. Plantensoorten die lokaal zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' zijn beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Knollathyrus	Echte gamander	Bergnachtorchis	Wilde Weid
------------------------	------------	--------------	----------------	-----------------	------------

Diersoorten die zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' zijn beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Boomkikker	Muurhagedis	Vroedmeesterpad	Quaggamossel	Aziatische modderkruiper	Blauwband
------------	-------------	-----------------	--------------	--------------------------	-----------

De beschermde status van soorten als Muskusrat (sinds 1975 gedocumenteerd voor de provincie) en Nijlgans (eerste geval in 1967) kan op grond van het bovengeschetste 50 jaar-criterium ter discussie worden gesteld.

9. Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgbeginsel (artikel 1.10 en 1.11) opgenomen: de intrinsieke waarde van soorten is vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime. Het is een algemeen geldende fatsoenseis die erop neerkomt dat redelijkerwijs vermijdbare schade aan en verstoring van planten en dieren moet worden voorkomen.

10. Wanneer ontheffing aanvragen?

Wanneer redelijkerwijs kan worden vermoed dat verbodsbepalingen ten gevolge van een voorgenomen activiteit worden overtreden, moet eerst worden bepaald of mitigerende (verzachtende) maatregelen de schade kunnen beperken of tenietdoen zodat het overtreden van het verbod kan worden voorkomen. Wanneer het overtreden van een verbod onvermijdelijk is en er moet worden gecompenseerd voor veroorzaakte schade, dan dient men een ontheffing aan te vragen. Het aanvragen van een ontheffing heeft alleen zin als de functionaliteit van een plangebied voor een beschermde soort voldoende nauwkeurig in beeld is gebracht. Meestal is hier een uitgebreid onderzoek voor nodig waarin rekening wordt gehouden met de seizoensactiviteit van een soort. Dergelijk onderzoek dient aan bepaalde richtlijnen te voldoen op basis waarvan de kwaliteit en volledigheid ervan worden gecontroleerd door de Omgevingsdienst (zie onder). Een

randvoorwaarde is daarnaast dat een aanvraag vergezeld dient te gaan van een zogenaamd activiteitenplan. Hierin moet een initiatiefnemer van een potentieel schadelijke handeling het belang van de voorgenomen activiteit onderbouwen en aangeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen ten gunste van de soort(en) in kwestie worden getroffen.

11. Omgevingsvergunning via gemeente

Wanneer er sprake is van een omgevingsvergunning mogen ontheffingen voor beschermde soorten aanhaken. Bij aanhaken moet de gemeente een volledigheidstoets uitvoeren en verzorgt de gemeente de toetsing door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Met de aanvraag van een omgevingsvergunning is een wettelijke beslistermijn gemoeid van maximaal 26 weken. De gehele aanvraag verloopt via de gemeente. Voor meer informatie, zie: <https://www.omgevingsloket.nl>

12. Losse ontheffing via provincie

Wanneer een ontheffing aangevraagd moet worden waarbij geen omgevingsvergunning nodig is, is de beslistermijn 13 weken met maximaal 7 weken verlenging. De gehele aanvraag verloopt via Omgevingsdienst Haaglanden. De leges bedragen EUR 1800,-. Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Voor meer informatie en aanvraagformulieren, zie:

<https://omgevingsdiensthaaglanden.nl/categorie/product/7-ontheffingverlening-soorten.html>

13. Gedragscodes

Gedragscodes in het kader van de Wet natuurbescherming worden alleen gemeentelijk of branchebreed opgesteld en dienen te worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken. Bestaande gedragscodes die zijn goedgekeurd onder de Flora- en faunawet zijn, indien nog niet verlopen, nog altijd geldig voor de soorten die onder de Wet natuurbescherming onder één van de drie beschermingsregimes vallen. Voor nieuwe beschermde soorten waarvoor geen mitigerende maatregelen zijn vermeld in gedragscodes zal mogelijk een ontheffing noodzakelijk zijn. Voor soorten die niet (meer) onder een strikt beschermingsregime vallen hoeft niet per se te worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Er moet desalniettemin altijd rekening worden gehouden met de wettelijke zorgplicht.

14. Handhaving

Bij een vermoede overtreding van een verbodsbepaling in de Wet natuurbescherming kan handhaving worden ingeschakeld. In Zuid-Holland is de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) hiervoor verantwoordelijk. Voor meer informatie, zie:

<https://www.ozhz.nl/vergunningen-en-meldingen/groene-handhaving>

Melding van een vermoede overtreding:

Telefoon: 078-770 85 85

mail: meldingFfwet@ozhz.nl

website: <http://www.natuurzuidholland.nl/contact/>

Overige contactgegevens:

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Afdeling Toezicht en Handhaving

Postbus 550

3300 AN Dordrecht

Methodiek

Op donderdag 3 mei 2018 is de locatie om 15:00 uur bezocht door ecooloog André de Baerdemaeker van Bureau Stadsnatuur. Tijdens het bezoek is op basis van *expert judgement* onderzocht:

- of het gebied potentie heeft als leefgebied van soorten met een beschermde status Wnb;
- voor welke functies het onderzoeksgebied voor betreffende soorten in aanmerking komt;
- of vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna nodig is.

Daarnaast is op basis van beschikbare literatuur en onderzoeksresultaten in de omgeving beoordeeld in hoeverre het aannemelijk is of beschermde soorten in de omgeving van het onderzoeksgebied voorkomen.

Resultaten

Flora

Het terrein bestaat deels uit openbaar groen recreatieterrein (ca. 45%) en heeft deels een kleinschalig agrarische functie (ca. 55%). Er zijn sloten met begroeide slootkanten en kortgemaaid of door schapen begraasd gras. Op het erf van de boerenwoning staan enkele bomen. In het recreatiedeel is veel ontlasting van honden en zijn veel sporen van betreding te zien. De oevers langs de watergangen zijn glooiend en vochtig met jong Riet *Phragmites australis* en Echte koekoeksbloem *Silene flos-cuculi*. De schapenweide wordt door schapen begraasd. De bomen op het erf zijn aangeplant.

Er zijn geen potentiële groeiplaatsen voor plantensoorten met een beschermde status volgens de Habitatrichtlijn, op basis van de biotoopvoorkeuren van de in Zuid-Holland voorkomende beschermde soorten (Stichting Floron 2011).

Ongewervelden

De sloten in het gebied zijn potentieel leefgebied van de Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*, een beschermde aquatische slak. Hoewel draadalg in het watermilieu is aangetroffen, wijst de aanwezigheid van Echte koekoeksbloem erop dat het milieu voldoende voedselarm (oftewel niet sterk vervuild) is. Bovendien valt het onderzoeksgebied binnen het verspreidingsareaal van de soort (Boesveld & Gmelig Meyling 2011).

Er zijn geen potenties voor andere relevante soorten op basis van verspreiding en habitat. Dit geldt voor overige beschermde slakken, en beschermde insecten (Winter & Bruin 2002, Bos *et al.* 2006). Zo valt het onderzoeksgebied buiten het bekende verspreidingsgebied van de Groene glazenmaker *Aeshna viridis* en ontbreekt Krabbenscheer *Stratiotes aloides*, de waardplant van de soort (De Vries & Ketelaar 2003).

Vissen

De sloten van het onderzoeksgebied kunnen bewoond worden door vissen zoals de Kleine modderkruiper en de Tiendoornige stekelbaars. Voor deze vissoorten geldt enkel de zorgplicht (Kranenburg *et al.* 2015).

Amfibieën

Het gebied is geschikt voor amfibieën van artikel 3.10 Wnb waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt, zoals de Meerkikker *Pelophylax ridibundus*, Gewone pad *Bufo bufo* en de Kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris*. Voor deze soorten geldt de zorgplicht wel. De Rugstreeppad is uit de regio verdwenen in de periode 1996-2007 (Verboom *et al.* 2009). Voor andere relevante soorten zijn geen potenties op basis van verspreiding en biotoopvoorkeuren (Creemers & van Delft 2009).

Reptielen

Er zijn geen potenties voor relevante soorten op basis van verspreiding en biotoopvoorkeuren (Creemers & van Delft 2009). Het onderzoeksgebied valt buiten het natuurlijk verspreidingsareaal van de Ringslang *Natrix natrix*. Dus hoewel het biotoop geschikt oogt, mag de soort er op voorhand uitgesloten worden.

Figuur 2. De sloot die de percelen in het onderzoeksgebied scheidt.

Vogels

De graslanden zijn ongeschikt voor broedende vogels met een jaarrond beschermde status (categorie 1 t/m4). In of langs de watergangen zijn mogelijk watervogels gevestigd, zoals Waterhoen, Meerkoet en Krakeend. Er zijn ook Scholeksters in het gebied aanwezig.

Het erf biedt meer potenties aan jaarrond beschermde soorten. De gebouwen op het erf kunnen gebruikt worden door Kerkuil (categorie 3), Steenuil (categorie 1) of Huismus (categorie 2).

Daarnaast zijn er potenties voor verscheidene soorten van categorie 5: Torenvalk, Grote bonte specht, Boerenwaluw, Zwarte roodstaart, Zwarte kraai, Ekster, Spreeuw, Pimpelmees, Koolmees en Boomkruiper. Voor deze soorten geldt dat in de omgeving van het onderzoeksgebied in ruime mate alternatieven voorhanden zijn, waardoor een ontheffingsprocedure bij aanwezigheid van broedparen niet noodzakelijk is.

Tot slot zijn er ook (naast al eerder genoemde watervogels hierboven) algemene vogelsoorten in het terrein te verwachten die weliswaar niet jaarrond beschermd zijn, maar tijdens het broeden wel degelijk strikte bescherming genieten.

Zoogdieren

In het gebied zijn potenties voor vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. De gebouwen op het erf bieden potenties aan verschillende vleermuissoorten, waaronder Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Gewone grootoorvleermuis.

Voor strikt beschermde grondgebonden zoogdieren zijn geen potenties in het onderzoeksgebied op basis van biotoopvoorkeuren en verspreiding. De Waterspitsmuis *Neomys fodiens* komt sinds 1988 niet meer in de regio voor (Broekhuizen *et al.* 2016, Mostert & Willemsen 2008).

Gebiedsbescherming

Het onderzoeksgebied ligt aan de rand van Schipluiden. Er zijn geen gebieden van Natura2000 binnen een straal van 3 kilometer aanwezig. Ten zuidoosten van het projectgebied ligt op 615m afstand de Keen die deel uitmaakt van het Nederlands-Natuur-Netwerk (NNN) aanwezig zijn. De voorgenomen werkzaamheden van dit project kleinschalig van aard en hebben geen invloed op dit beschermd gebied.

Figuur 3. Zicht op het erf.

Gevolgtrekkingen

Vervolgonderzoek

Vaste rust- en verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogels en vleermuizen (resp. art. 3.1 en 3.5 Wnb), en het leefgebied van Platte schijfhoren (art 3,5) mogen niet beschadigd, verstoord of weggenomen worden zonder ontheffing. Voorafgaand aan eventuele ruimtelijke ingrepen dient daarom nader onderzoek gedaan te worden naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogels, vleermuizen en de aanwezigheid van Platte schijfhoren. Hierbij dient een inschatting gemaakt te worden van de invloed die de ingrepen naar verwachting zullen hebben op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende populaties op regionaal niveau.

Nader onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens de richtlijnen die het bevoegd gezag aan dergelijk onderzoek stelt. Met de soortgroepen die hier in het spel zijn loopt de periode van het veldwerk van maart tot oktober.

Voor het onderzoek naar vogels is het raadzaam om de richtlijnen van Sovon te hanteren (Van Dijk & Boele 2011). Het onderzoek zal door de eventueel beoordelende autoriteit beoordeeld worden aan de hand van het Kennisdocumenten voor de betreffende soorten, gepubliceerd door Bij12 in 2017. Het is dus van belang hier met de onderzoeksopzet terdege rekening mee te houden.

Het onderzoek naar vleermuizen zal om dezelfde reden moeten worden uitgevoerd aan de hand van de meest actuele versie van het Vleermuisprotocol (op dit moment is dat Vleermuisvakberaad 2017).

Conclusies

Er zijn potenties voor vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde vogels en vleermuizen en leefgebied van de Platte schijfhoren in het onderzoeksgebied.

De voorgenomen sloop kan niet worden uitgevoerd zonder voorafgaand ecologisch vervolgonderzoek naar bovengenoemde soortgroepen op bovengenoemde adressen.

Voor andere relevante soorten zijn geen potenties aanwezig, met dien verstande dat broedende vogels en hun nesten altijd strikt beschermd zijn voor de duur van hun broedseizoen.

Figuur 4. Blick op de voorzijde (westzijde) van het projectgebied.

Literatuur

- Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff. 2006. De dagvlinders van Nederland. Naturalis, Leiden.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis, Leiden.
- Boesveld, A. & A. Gmelig Meyling. 2011. Biotoopvoorkeuren van de Platte schijffhoren *Anisus vorticulus*. Zoekbeeld 2011(1): 10-14.
- Bijl2, 2017a. Kennisdocument *Huismus Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017.
- Bijl2, 2017b. Kennisdocument *Kerkuil Tyto alba*. Versie 1.0, juli 2017.
- Creemers, R. & Delft, J. van. (redactie). 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Dijk A.J., van & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Kranenbarg, J., R. Struijk, M. Schiphouwer, J. Bergsma, K. Didderen & J. Herder. 2015. De vissen van Zuid-Holland. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.
- Mostert, K. & J. Willemsen. 2011. Voorlopige werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2011. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft.
- Stichting Floron. 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron, Nijmegen.
- Verboom, B., K. Musters & A. van der Lugt. 2009. Rugstreeppad *Bufo calamita* pp. 174-185 in Creemers, R. & Delft, J. van. (redactie). 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2017, 25 maart 2017. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl.
- De Vries, H.H. & R. Ketelaar, 2003. De groene glazenmaker in Zuid-Holland. Rapport VS2003.18, De Vlinderstichting, Wageningen.
- Winter, A.J. & J. Bruin (eds.) 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Naturalis, Leiden.